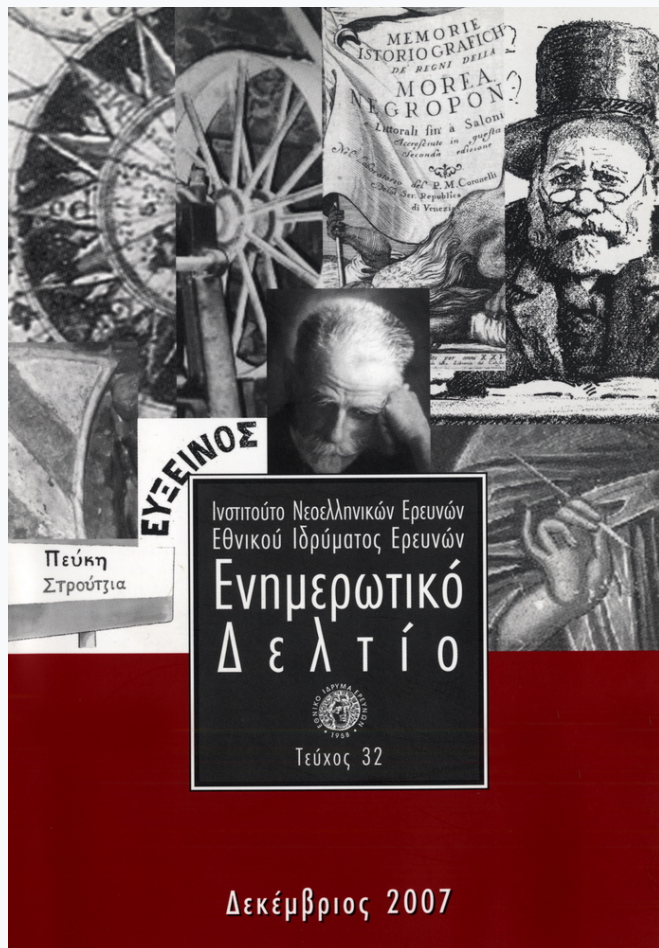

Ενημερωτικό Δελτίο

Τόμ. 32 (2007)

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΙΝΕ

doi: [10.12681/news.210](https://doi.org/10.12681/news.210)

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΙΝΕ. (2008). *Ενημερωτικό Δελτίο*, 32, 28–33. <https://doi.org/10.12681/news.210>

"Πανδέκτης", πρόγραμμα "Κοινωνία της Πληροφορίας"**Βάσεις δεδομένων και ψηφιοποιημένες συλλογές του ΙΝΕ στο διαδίκτυο**

Το κείμενο που ακολουθεί είναι η εισήγηση του Τριαντάφυλλου Ε. Σκλαβενίτη, διευθυντή ερευνών στο ΙΝΕ και μέλους της επιστημονικής επιτροπής του έργου "ΠΑΝΔΕΚΤΗΣ Ψηφιακός Θησαυρός Πρωτογενών Τεκμηρίων Ελληνικής Ιστορίας και Πολιτισμού", η οποία εκφωνήθηκε κατά την παρουσίαση του έργου, στις 20 Δεκεμβρίου 2007, στο αμφιθέατρο του ΕΙΕ.

Οι εννέα βάσεις δεδομένων με τις 28.750 εγγραφές και οι ψηφιοποιημένες συλλογές με τις 14.608 εικόνες, που έχουμε τη χαρά να παρουσιάζουμε σήμερα δεν είναι παραγγελία που εκτελέστηκε για να απαντήσει στην πρόσκληση του προγράμματος "Κοινωνία της Πληροφορίας". Προέρχονται από πολύχρονες ερευνητικές προσπάθειες του Ινστιτούτου μας και των συνεργατών του αλλά και ερευνητών που βρέθηκε τρόπος να συνεργαστούν στο πλαίσιο του. Η συγκέντρωση του υλικού, οι εγγραφές που οργανώθηκαν σε βάσεις δεδομένων και οι αποτυπώσεις που μετεξελίχθηκαν σε ψηφιακές εικόνες, έγιναν στο πλαίσιο της ερευνητικής διαδικασίας χωρίς να είναι αυτοσκοπός, καθώς δεν είμαστε ούτε ιστοριοδίφες, ούτε τεκμηριωτές αλλά ιστορικοί, φιλόλογοι, αρχαιολόγοι ή επιστήμονες άλλων ειδικοτήτων, που γνωρίζουμε ότι και η συγκέντρωση των πηγών και η τεκμηρίωση πρέπει να γίνει από εμάς εάν θέλουμε να προχωρήσει η έρευνα που κάθε φορά σχεδιάζουμε. Στο Ινστιτούτο μας, από την αρχή της λειτουργίας του, πριν από 47 χρόνια, δημιουργήθηκε παράδοση ώστε κάποιες ενότητες της συγκεντρωμένης ιστορικής ύλης να δέχονται επιπλέον φροντίδες και τυποποιήσεις και να καταλήγουν σε δελτιοθήκες παλαιότερα, σε βάσεις δεδομένων κατά την τελευταία περίοδο, σε μικροταινιοθήκες και φωτοθήκες άλλοτε και ψηφιοποιημένες συλλογές σήμερα. Και παλαιότερα βρίσκονταν τρόποι είτε η ύλη αυτή να δημοσιεύεται σε βιβλία, που αποτέλεσαν τα καλά εργαλεία που είχε ανάγκη η έρευνα, είτε να ανακοινώνεται η ολοκλήρωσή της και να γίνεται προσίτη στους ερευνητές και τους φιλόστοιχους που θα προσέδρασαν να μελετήσουν στο Ινστιτούτο.

Τώρα η "Κοινωνία της Πληροφορίας" με την πρόσκλησή της μας έδωσε τη δυνατότητα να ανεβάσουμε όλον αυτόν τον πλούτο των θησαυρισμένων πληροφοριών και εικόνων στο Διαδίκτυο, αφού μπορούσαμε να οργανώσουμε και να εκσυγχρονίσουμε τις βάσεις δεδομένων και να τις συναρθρώσουμε με τις εικόνες που ψηφιοποιήσαμε. Είναι περισσότεροι από πενήντα οι ερευνητές που εργάστηκαν κατά καιρούς με μικρή αμοιβή ή εθελοντικά για το σημερινό αποτέλεσμα, από τους οποίους οι είκοσι τα τελευταία χρόνια, με τις μέτριες αμοιβές που εξασφάλιζε ο ΠΑΝΔΕΚΤΗΣ.

Το βιβλιάρaki που τυπώσαμε για τη σημερινή παρουσίαση (βλ. εδώ "Νέες εκδόσεις του ΙΝΕ") μας επιτρέπει να μην απარიθμήσουμε τα ονόματα των συνεργατών αφού εκεί αναγράφονται σε κάθε συλλογή οι συντελεστές της. Το ίδιο ισχύει και για τους συναδέλφους διοικητικούς και τεχνικούς του Ινστιτούτου μας, του Γραφείου Διαμεσολάβησης και του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης. Σε όλους όμως οφείλονται και αποδίδονται και από αυτή τη θέση οι ευχαριστίες μας. Θα μου επιτρέψετε όμως να απარიθμήσω τους τίτλους των Βάσεων και των Συλλογών συνοδευόμενων και από τα ονόματα των υπευθύνων τους καθώς και τον αριθμό των εγγραφών και τον αριθμό των εικόνων κάθε συλλογής:

Νεοελληνική Εικονιστική Προσωπογραφία, 15ος-20ός αι. Υπεύθυνος: Τριαντάφυλλος Σκλαβενίτης. 9.960 εγγραφές, 9.960 εικόνες. ♦ Ταξιδιωτική Γραμματεία, 15ος-19ος αι. Κείμενα και εικονογράφηση. Υπεύθυνη: Ιόλη Βιγγοπούλου. 3.000 εγγραφές περιηγητικών έργων, 500 εγγραφές εικονογραφικών θεμάτων, 500 εικόνες. ♦ Τεκμήρια Ελληνικής Χαρτογραφίας, 15ος-19ος αι. Υπεύθυνος: Γιώργος Τόλιας. 200 εγγραφές χαρτών και συναγωγών χαρτών, 445 εικόνες χαρτών. ♦ Μετονομασία οικισμών της Ελλάδας, 1913-1962. Υπεύθυνοι: Δημήτρης Δημητρόπουλος, Λεωνίδας Καλλιβρετάκης. 4.075 εγγραφές. ♦ Αρχείο Εραλδικών Μνημείων του Ελληνικού Χώρου. Υπεύθυνος: Λεωνίδας Καλλιβρετάκης. 323 εγγραφές, 323 εικόνες. ♦ Έλληνες Ζωγράφοι μετά την Άλωση, 1450-1830. Υπεύθυνη: Ευγενία Δρακοπούλου. Εγγραφές 1.200 ζωγράφων και 1.600 φορητών εικόνων και τοιχογραφιών. ♦ Οι Λειτουργοί της Ανώτατης, Μέσης και Δημοτικής Εκπαίδευσης (19ος αι.). Βιογραφικά και εργογραφικά στοιχεία. Υπεύθυνοι: Δαυίδ Αντωνίου, Τριαντάφυλλος Σκλαβενίτης. 8.049 εγγραφές εκπαιδευτικών και δυνατότητα ανίχνευσης των εικόνων τους, όσων υπάρχουν στη Νεοελληνική Εικονιστική Προσωπογραφία. ♦ Ελληνικός Τύπος του Εξωτερικού (19ος-20ός αι.). Υπεύθυνες: Λουκία Δρούλια, Γιούλα Κουτσοπανάγου. 299 εγγραφές, 136 εικόνες. ♦ Βιομηχανικές και Βιοτεχνικές Επιχειρήσεις στο Αιγαίο. Υπεύθυνες: Ευρυδίκη Σιφναίου, Ευδοκία Ολυμπίου. 1.644 εγγραφές, 1.644 εικόνες.

Τελειώνοντας θα ήθελα να πω ότι όσοι είχαμε την ευθύνη για την ολοκλήρωση αυτής της επίμονης διαδικασίας είμαστε ικανοποιημένοι γιατί, ξεπερνώντας λογής εμπόδια, καταφέραμε να φθάσουμε στο σημερινό αποτέλεσμα. Οι βάσεις και οι συλλογές μας αποτελούν σύνολα λειτουργικά, συνεχώς βελτιωόμενα και συμπληρωνόμενα και η διάθεση των στοιχείων τους στο διαδίκτυο ελπίζουμε ότι θα βοηθήσει στην έρευνα, στην τεκμηρίωση και στη διάδοση της γνώσης στον χώρο της εκπαίδευσης και στην κοινωνία γενικότερα. Αυτές είναι οι παράπλευρες καλές υπηρεσίες που μπορούμε να προσφέρουμε στην κοινωνία χωρίς να παρεκκλίνουμε από τον κύριο σκοπό μας, την έρευνα και την ανακοίνωση των αποτελεσμάτων της.

Θα είμαστε τυχεροί αν διατυπωθούν κρίσεις και υποδείξεις για την οργάνωση της παρουσίασης στο διαδίκτυο αλλά και για τις ελλείψεις και τους τρόπους συμπλήρωσης και βελτίωσης των στοιχείων, που θα βοηθήσουν στη διαδικασία της καλύτερης λειτουργίας των βάσεων και των συλλογών μας.

Τριαντάφυλλος Ε. Σκλαβενίτης

Πρόγραμμα INE/EIE

Οθωμανικές σπουδές, 15ος-19ος αι.

Ευαγγελία Μπαλτά, Διευθύντρια ερευνών

Γιώργος Κουτζακιώτης, Δόκιμος Ερευνητής

Το πρόγραμμα οθωμανικών σπουδών του INE/EIE εστιάζει το ενδιαφέρον του σε τέσσερις άξονες:

1. Στη μελέτη του οικιστικού πλέγματος, του πληθυσμιακού δυναμικού και των οικονομικών δραστηριοτήτων πληθυσμών της οθωμανικής αυτοκρατορίας που έζησαν σε περιοχές, οι οποίες σήμερα αποτελούν εδάφη του ελληνικού κράτους. Το πρόγραμμα μετέχει σε έρευνες για την ιστορία της διατροφής συνεργαζόμενο με το Πολιτιστικό Ίδρυμα της Τράπεζας Πειραιώς (ΠΙΟΠ) και μετέχει στην επιστημονική ομάδα του *Οίνον Ιστορώ* που ασχολείται με την έρευνα της ιστορίας του κρασιού. Φέτος κυκλοφόρησαν: η έκδοση του φορολογικού καταστίχου του σαντζακιού του Ρεθύμνου με τη συνεργασία του Mustafa Oguz, καθηγητή του Πανεπιστημίου Μαρμαρά (Ισταμπούλ), ο όγδοος τόμος του περιοδικού *Οίνον Ιστορώ* και ετοιμάζεται ο τόμος για την ιστορία της ελαιοπαραγωγής στον ελλαδικό χώρο.
2. Στη μελέτη των οικονομικών και πολιτισμικών σχέσεων Δυτικής Ευρώπης και Οθωμανικής Αυτοκρατορίας κατά τα νεότερα χρόνια (17ος–19ος αι.). Ερευνάται ο ρόλος των δυτικών διπλωματών, μισιοναρίων και εμπόρων στη διακίνηση γεωγραφικών, εθνογραφικών, αρχαιολογικών και παλαιογραφικών πληροφοριών. Σε εξέλιξη βρίσκεται η έρευνα του Γιώργου Κουτζακιώτη για τον κύκλο των οικονομικών δραστηριοτήτων που αναπτύσσεται γύρω από το κούρσοι στις Κυκλάδες τον 17ο αιώνα, δημιουργώντας αγοραστές, πωλητές και μεσάζοντες κάθε είδους.
3. Στη μελέτη του καππαδοκικού χώρου. Το πρόγραμμα επικεντρώνει το ενδιαφέρον του σε εκφάνσεις του πολιτισμού των Ρωμιών κατοίκων του από τον 15ο αιώνα ως την Ανταλλαγή των πληθυσμών. Το πρόγραμμα, σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Κύπρου, οργανώνει Διεθνές συνέδριο για τα "Καραμανλίδικα" και τους Ρωμιούς τουρκόφωνους το Σεπτέμβριο του 2008.
4. Το πρόγραμμα συνεργάζεται με καθηγητές του Πανεπιστημίου του Μαρμαρά (Ισταμπούλ) για την εκπόνηση μελετών και με το Πανεπιστήμιο του Hacettepe Bilkent (Αγκυρα) και Sabanci (Ισταμπούλ) για την εκπαίδευση μεταπτυχιακών φοιτητών τους. Φιλοξενεί και συνεργάζεται με Τούρκους καθηγητές που επισκέπτονται την Ελλάδα και το ΕΙΕ για θέματα της έρευνάς τους. Το 2006-2007 φιλοξένησε τις μεταπτυχιακές φοιτήτριες Filiz Yasar (θέμα διδακτορικής διατριβής: *Η Χίος στα οθωμανικά φορολογικά κατάστιχα*) και Elif Bayraktar (*Ο θεσμός της ορθόδοξης εκκλησίας τον 17ο αιώνα*).

Ευαγγελία Μπαλτά

Ερευνητικό πρόγραμμα

*Η οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη των πόλεων-λιμανιών της Αζοφικής
και οι Έλληνες, 19ος-20ός αι.*

Το Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών και το τμήμα Ιστορίας του Ιονίου Πανεπιστημίου σε συνεργασία με την Ακαδημία Επιστημών Νοτίου Ρωσίας διεξάγουν με χρηματοδότηση του Ιδρύματος Φ. Κωστόπουλου ερευνητικό πρόγραμμα (2007-2009) για τη συμβολή των Ελλήνων στην ανάπτυξη των πόλεων-λιμανιών της Αζοφικής Θάλασσας. Σκοπός του προγράμματος είναι η διερεύνηση της πολυσχιδούς δραστηριότητας των Ελλήνων και η συνεισφορά τους στην ανάπτυξη των περιοχών αυτών και στη σύνδεσή τους με τη διεθνή οικονομία. Τα αποτελέσματα του προγράμματος θα συμπεριληφθούν σε δίγλωσση έκδοση. Τα δεδομένα του προγράμματος θα καταγραφούν σε βάση δεδομένων και θα είναι αναζητήσιμα με βάση το οικογενειακό όνομα.

Η πρώτη φάση της έρευνας ξεκίνησε με τη συλλογή αρχειακού υλικού από τα κρατικά αρχεία Ροστόβ και Ταϊγανίου, τα οποία είναι εξαιρετικά πλούσια σε αρχειακό υλικό. Θα ολοκληρωθεί τον Ιούλιο του 2008 με τα αρχεία των πόλεων-λιμανιών Κερτς, Μπερδιάνσκ και Μαριούπολης.

Κατά τη δεκαήμερη επίσκεψη της ερευνητικής ομάδας, αποτελούμενης από τους Τζερίνα Χαρλαύτη (Ιόνιο Πανεπιστήμιο), Βασίλη Κολώνα (Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας) και Ευρυδίκη Σιφναίου (ΙΝΕ/ΕΙΕ), πραγματοποιήθηκε έρευνα στα αρχεία, την κρατική βιβλιοθήκη και έγιναν επισκέψεις στο τμήμα Ιστορίας του Κρατικού Πανεπιστημίου του Ροστόβ και στην Ελληνική κοινότητα "Ταναΐδα".

Ξεχωριστή αποστολή ήταν η "χαρτογράφηση" των ελληνικών σπιτιών της γραφικής πόλης του Ταϊγανίου που αποτέλεσε και τον πρώτο σημαντικό εμπορικό λιμένα της Αζοφικής, πριν την ανάπτυξη του Ροστόβ. Από τις έρευνες διαφαίνεται ένα δραστήριο εμπορικό στρώμα, το οποίο αποτελείτο σε σημαντικό βαθμό από Έλληνες ή ελληνικής καταγωγής πάροικους. Έντονη υπήρξε και η συμμετοχή των Ελλήνων στα κοινοτικά αξιώματα καθώς και τα έργα τα οποία κληροδότησαν προς την πόλη. Χαρακτηριστικό

των Ελλήνων ήταν ο συνδυασμός εμπορίου και πλοιοκτησίας και η εισαγωγή της ατμή-
ρους ναυτιλίας στις διεθνείς μεταφορές της περιοχής.

Η δεύτερη φάση του προγράμματος περιλαμβάνει έρευνα στα αρχεία των άλλων λι-
μανιών της Αζοφικής και επεξεργασία του υλικού που περιλαμβάνει: καταλόγους των
εμπόρων και των αστών της πόλης, αρχεία ιδιοκτησιών, ενοριακά αρχεία από την επο-
χή του πρώτου εποίκισμού (1795) ως το 1918. Με τη λήξη των εργασιών του προ-
γράμματος θα πραγματοποιηθούν επιστημονικές ημερίδες στην Ελλάδα και τη Ρωσία,
στα γραφεία της Ρωσικής Ακαδημίας Επιστημών, χάρη στην αποφασιστική συμβολή της
οποίας πραγματοποιήθηκε η έρευνα στη Ρωσία.

Ευρυδίκη Σιφναίου

Ιστορικό Αρχείο Ελληνικής Νεολαίας της Γενικής Γραμματείας Νέας Γενιάς Φιλοξενούμενο Πρόγραμμα στο ΙΝΕ/ΕΙΕ

**Επιτροπή: Σπύρος Ι. Ασδραχάς, Γιάννης Γιαννουλόπουλος,
Τριαντάφυλλος Ε. Σκλαβενίτης**

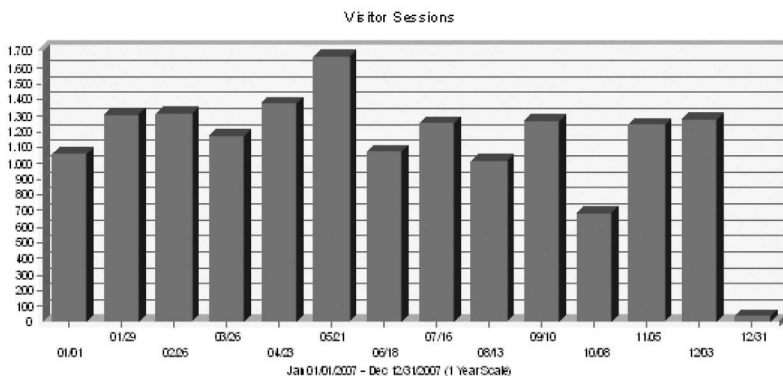
Κατά το 2007 η Επιτροπή του ΙΑΕΝ παρακολούθησε την εξέλιξη των τεσσάρων
ερευνών (αρ. 98-101) που ανατέθηκαν το 2006 και οργάνωσε τέσσερεις σεμινα-
ριακές συναντήσεις κατά τις οποίες οι ερευνητές παρουσίασαν τις εργασίες τους και συ-
ζήτησαν με ειδικούς συζητητές και τα μέλη της Επιτροπής (Σεπτέμβριος-Οκτώβριος
2007). Οι εκδόσεις του 2007:

44. Άννα Αγγελοπούλου - Μαριάνθη Καπλάνογλου - Εμμανουέλα Κατρινάκη, *Επεξεργα-
σία παραμυθιακών τύπων και παραλλαγών AT 560-699 <Γεωργίου Α. Μέγα, Κατάλογος
Ελληνικών Παραμυθιών-5>*, 2007, σελ. 519.
45. Κώστας Κατσάπης, *Ήχοι και απόηχοι. Κοινωνική ιστορία του ροκ εν ρολ φαινομένου στην
Ελλάδα, 1956-1967*, 2007, σελ. 463.

Ετοιμάστηκαν ή προγραμματίστηκαν οι εκδόσεις του 2008:

46. Ιωάννα Παπαθανασίου - Πολίνα Ιορδανίδου - Άντα Κάπολα - Τάσος Σακελλαρό-
πουλος - Αγγελική Χριστοπούλου, *Δημοκρατική Νεολαία Λαμπράκη: η αναζήτηση ταυ-
τότητας της νεολαίας στη δεκαετία του 1960*.
47. Ουρανία Πολυκανδριώτη, *Αριστοτέλης Π. Κουρτίδης (1858-1928). Ο παιδαγωγός και ο
συγγραφέας παιδικής Λογοτεχνίας*.
48. Δέσποινα Καρακατσάνη, *Εκπαιδευτικές πρακτικές και σχολικά ήθη (1950-1974)*.
49. Κλειώ Γκουγκουλή, *Το παιδικό παιχνίδι στις λαογραφικές συλλογές 1850-1950*.

Ο δικτυακός τόπος του ΙΑΕΝ (<http://www.iaen.gr>) ενημερώθηκε στη σελίδα "Νέα"
και προστέθηκε νέα σελίδα "Τεκμηριώσεις", όπου βρίσκονται οι βάσεις δεδομένων του
διδακτικού προσωπικού του Γυμνασίου και του Ελληνικού Σχολείου Λευκάδας (1829-
1960) και του μαθητικού δυναμικού των σχολείων αυτών (1806-1929) που συνοδεύουν
σε μορφή CD-ROM το βιβλίο αρ. 43 του ΙΑΕΝ.

Τα στατιστικά στοιχεία των επισκέψεων στον δικτυακό τόπο του ΙΑΕΝ από 1.1.07-31.12.07 είναι:

Επιτυχημένες Αναζητήσεις	Ολόκληρος ιστότοπος (Επιτυχημένες)	264.991
	Μέσος όρος ανά ημέρα	726
Επίσκεψη Σελίδων	Επίσκεψη σελίδων	220.133
	Μέσος όρος ανά ημέρα	603
Συνεδρίες Επισκεπτών	Επίσκεψη αρχείων	81.184
	Συνεδρίες επισκεπτών	15.766
	Μέσος όρος ανά ημέρα	43
	Μέση διάρκεια συνεδριών επισκεπτών	00:04:47
Επισκέπτες	Διαφορετικοί επισκέπτες	5.973
	Επισκέπτες που επισκέφθηκαν τον ιστότοπο μία φορά	4.900
	Επισκέπτες που επισκέφθηκαν τον ιστότοπο πάνω από μία φορά	1.073

Τριαντάφυλλος Ε. Σκλαβενίτης